

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliáčik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

vit, čímž bylo zpochybněno i ztotožnění sondy na jižním okraji sondy B13 s Klímovou sondou B. Podle současných předpokladů, které budou ověřeny drobnou sondáží v roce 2008, by mohla být Klímova sonda A situována jižně až východně od sondy B13.

Závěrem je možné konstatovat, že v průběhu dvou výzkumných sezon byla získána důležitá kolekce archeologického materiálu, která bude vyhodnocena jako celek v následujícím roce. Po jejím rozšíření o materiál z výzkumné sezony 2008 bude mít rozsah srovnatelný s povrchovými kolekcemi z lokality.

Výzkum proběhl v rámci řešení grantového projektu GAČR 404-05-0305, zpracování pak v rámci grantu GA AV ČR č. KJB 800010701 a výzkumného záměru MŠM0021622427.

Petr Škrdla, Miriam Nývltová Fišáková, Daniel Nývlt, Martin Vlačiky, Alena Roszková, Šárka Hladilová

Literatura

- Banfield, A. W. F. 1977:** The Mammals of Canada. Toronto: University of Toronto Press.
- Dokládál, M. 1999:** Morfologie spálených kostí. Význam k identifikaci osob. *Acta Facultatis Medicinae Universitatis Brunensis Masarykianae*, 113, Brno
- Erdtman, G., 1960:** The acetolysis method, a revised description. *Svensk Bot. Tidskr.* 54, 561–564.
- Herre, W. 1986:** Rangifer tarandus (Linnaeus, 1758) – Ren, Rentier. In: J. Niethammer, F. Krapp (eds.): *Hanbook der Säugetiere Europas. Band 2/II, Paarhufer.* Wiesbaden: Aula-Verlag, 35–66.
- Klíma, B. 1965a:** Výzkum na paleolitické stanici v Boršicích v r. 1964. *Archeologické rozhledy* 17, 469–482.
- Klíma, B. 1965b:** Boršice. Náleзовá zpráva AÚ AV ČR v Brně, č. j. 411/65.
- Komárek, J., Jankovská, V. 2001:** Review of the green algal genus *Pediastrum*: implication for pollen-analytical research. *Bibliotheca Phycologica* 108. Cramer, Stuttgart.
- Nývltová Fišáková, M. 2007:** Sezonality gravettských lokalit na základě studia mikrostruktur zubního cementu savců. *Přehled výzkumů* 48, 13–23
- Škrdla, P., Nývltová Fišáková, M., Novák, M., Nývlt, D. 2007:** Boršice (k. ú. Boršice u Buchlovic, okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 48, 303–309.

Resumé

In 2007 we continued the excavation of the site by excavating trench B15, which is adjacent to the next vineyard row above trench B13, excavated in 2006. We also dug a series of small trenches in order to relocate Klíma's trench A, excavated in 1964 (obr. 1).

Unlike the superposition of two cultural horizons documented in trench B13, in trench B15, only one cultural layer was encountered. It was rich in archeological material yielding a number of stone artifacts, osteological material, isolated red ochre lumps, and baked clay lumps, some with preserved imprints (see special article by Králík *et al.* in Case studies and short articles).

This is a preliminary report, but after the 2008 excavation is completed by excavating the remaining section between B13 and B15, we will publish a full, detailed report of the 2006–2008 seasons.

BRNO (K. Ú. BYSTRC, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Rokle“. Střední paleolit–počátek mladého paleolitu. Ojedinelý nále. Povrchový průzkum.

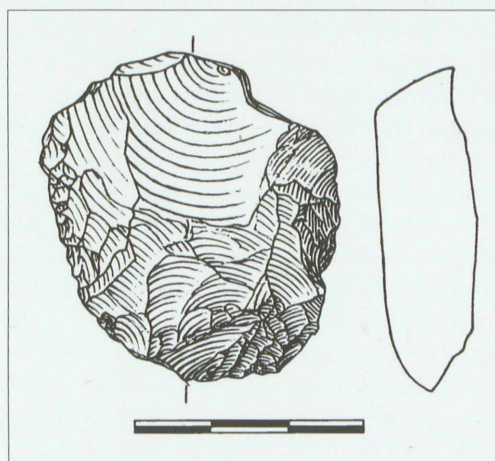
Koncem listopadu 2007 byly započaty první kroky k čištění Brněnské přehrady, přičemž došlo ke snížení hladiny o 4 metry oproti původnímu stavu a tím k obnažení břehů. Jeden z referentů (J. Š.) nalezl na pravém břehu řeky Svratky v prostoru Rokle ojedinelý artefakt (Loc. 49°14'56.018"N, 16°29'31.569"E). Jedná se o patinované levalloiské jádro zhotovené z křídového spongiového rohovce (obr. 5). Uvedený předmět lze rámcově zařadit do průběhu středního paleolitu s přesahem do počátku mladého paleolitu.

Příspěvek vznikl v rámci GAČR 404-05-H527.

Jiří Šmarda, Martin Kuča

Resumé

An isolated stone artifact—a Levallois core made from Cretaceous spongolite chert (obr. 5) was found on the bank of the Svratka river in the cadastral territory of Brno-Bystrc. The artifact can be classified as Middle Paleolithic or Early Upper Paleolithic (EUP).

Obr. 5: Brno-Bystrc, Rokle. Levalloiské jádro. Fig. 5: Brno-Bystrc, Rokle. Levallois core.

BRNO (K. Ú. LÍŠEŇ, OKR. BRNO-MĚSTO)

Líšeň I, "Čtvrtě". Bohunicien. Sídliště. Povrchový sběr.

Na podzim roku 2007 pokračoval povrchový průzkum známé paleolitické lokality v Líšni-Čtvrtích (srov. Mlejnek 2007). Povrchové sběry zde byly zahájeny po zorání pole počátkem října a pokračovaly až do začátku listopadu, kdy dalšímu průzkumu lokality zabránilo zhoršující

se počasí. Při povrchovém sběru opět pomáhali studenti Gymnázia Integra Brno a jejich učitel Petr Hřebačka, kterým touto cestou děkuji. Od 24. října byla pomocí GPS zaměřena poloha každého nalezeného artefaktu. Do budoucna se totiž počítá s využitím těchto dat k dokonalejšímu zmapování polohy jednotlivých lokalit v okolí Líšně.

Ke starším sběrům přibýlo roku 2007 dalších 207 paleolitických a 6 postpaleolitických artefaktů. Je tedy zřejmé, že lokalita stále ještě zdaleka není vyčerpaná a poskytuje velké množství materiálu. Z technologického hlediska se jednalo o 19 jader a jádrových kusů, 43 čepelí, což činí 20,77% z celkového počtu artefaktů (např. obr. 6:7,8), 56 úštěpů a 89 neurčitelných fragmentů. Zvláštní je, že retušované nástroje nebyly prakticky v souboru vůbec zastoupeny. Celkově jsou artefakty nalézány většinou ve velmi fragmentárním stavu. Vysoký podíl jádrových kusů a různých neurčitelných fragmentů a naopak mizivé zastoupení nástrojů svědčí o tom, že lokalita sloužila mimo jiné jako centrum zpracovávání rohovce z blízké Stránské skály. Všechna jádra byla nepravidelného tvaru a nelze z nich odvozovat žádné závěry.

Také tentokrát byla zaznamenána levalloiská technika. Zajímavý je zejména nález tří levalloiských hrotů a jejich fragmentů vyrobených ve všech případech z rohovce typu Stránská skála (obr. 6:1,2,4). Za pozornost stojí hlavně v celku zachovaný ventrálně místně retušovaný levalloiský hrot o rozměrech 6,6 × 3,8 cm (obr. 6:1). Také v případě dvou nalezených levalloiských úštěpů z rohovce typu Stránská skála se zřejmě jedná o bazální zlomky levalloiských hrůtek (obr. 6:3,5). V případech dvou zlomků se mohlo jednat o distální zlomky levalloiských hrotů, což však nelze prokázat (obr. 6:6). Kromě levalloiských hrotů neobsahuje kolekce z roku 2007 žádné další typy nástrojů, což jen potvrzuje zařazení lokality do bohunicien.

Z hlediska surovinového složení souboru výrazně převažuje rohovec typu Stránská skála ze zdrojů vzdálených asi jen 2 km vzdušnou čarou jihozápadním směrem od lokality. Méně kvalitní kusy rohovce typu Stránská skála jsou často jen stěží odlišitelné od lokálních jurských rohovců nacházených v okolí lokality např. na Hádech, ze kterých byly některé artefakty prokazatelně také vyrobeny (jedná se nejméně o 8 případů). Surovinové spektrum dále doplňoval spongolit (10 ks) a radiolarit (2 ks). Z vlárského radiolaritu byly vyrobeny dvě čepelě (obr. 6:8).

S povrchovým průzkumem této lokality se počítá také v příštím roce. Jeho výsledky by mohly přispět ke zpřesnění údajů známých o této významné lovecké stanici. Zaměřování jednotlivých artefaktů pomocí GPS by mohlo pomoci při přesnějším určení rozlohy sídliště a zároveň by se mohlo podařit určit polohu jednotlivých koncentrací.

Líšň VII, „Kryčmusy“. Bohunicien. Sídliště. Povrchový sběr.

Na podzim roku 2007 rozšířil autor článku svůj průzkum také na další povrchovou lokalitu v poloze „Kryčmusy“, která se nachází asi 300 m jihovýchodním směrem od vrcholu kopce „Čtvrtě“, na nevýrazném hřebítku nad vesnicí Podolí. Také tato lokalita je známa už od dvacátých let dvacátého století. Sběry zde prováděli např. P. Ondráček, R. Klíma, M. Oliva a další. Starší sběry po-

psal M. Oliva (1981), který však lokalitu označoval jako Podolí I, třebaže leží celá ještě na katastru Líšně. Během podzimu 2007 bylo na této lokalitě nalezeno 18 dalších artefaktů. Také zde jsou všechny nálezy zaměřovány od listopadu 2007 pomocí GPS.

Nalezený soubor se skládá ze 2 nepravidelných zlomků jader, 2 čepelí a 1 zlomku čepelě, 9 úštěpů a 4 neurčitelných fragmentů. Na jedné z čepelí ze SGS byl zhotoven kombinovaný nástroj (obr. 7). Jednalo se o vysoké škrabadlo v kombinaci se dvěma rydlý. Rydlové úderky byly vedeny na bázi čepelě a jejich účelem mohlo snad být ztenčení bazální části čepelě, aby mohl být nástroj zasazen do kostěné nebo dřevěné rukojeti.

Ze surovinového hlediska převládá i na této lokalitě rohovec typu Stránská skála (13 ks) doplněný o místní jurské rohovce (2 ks), nekvalitní rohovcovou brekciu (1 ks) a spongolit (1 ks). Nástroj byl vyroben z kvalitního importovaného silicitu z glacienních sedimentů. Lokalita v poloze „Kryčmusy“ zřejmě souvisí s centrální stanicí v poloze „Čtvrtě“ a společně s okolními lokalitami v polohách „Hrubé podsedky“ a „Lepinky“ vytváří prstenec satelitních stanic kolem centrálně položeného návrší „Čtvrtě“ s největší to lokalitou (srov. Oliva 1985). Právě na povrchový průzkum těchto satelitních stanic a jejich přesnou lokalizaci bude zaměřen výzkum v dalších letech.

Ondřej Mlejnek

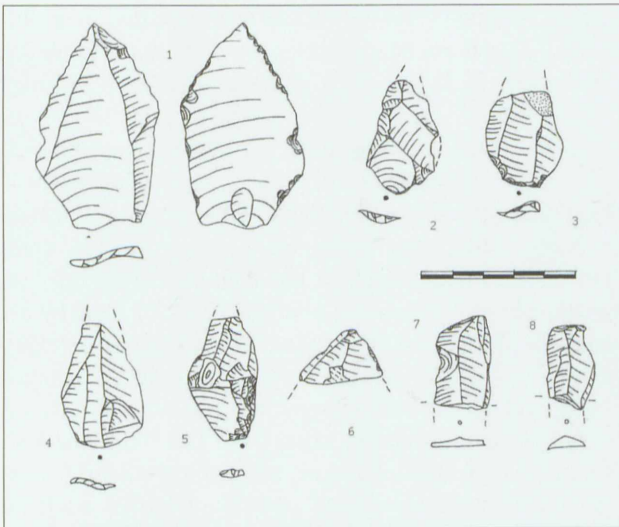
Literatura

- Mlejnek, O. 2008: Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 48, 309–310.
- Oliva, M. 1981: Die Bohunicien-Station bei Podolí (Bez. Brno-Land) und ihre Stellung im beginnenden Jungpaläolithikum. *Acta mus. moraviae, Sci. soc.* 66, 7–45.
- Oliva, M. 1985: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Líšně (okr. Brno-město, Brno-venkov), PV 1983, 19–20.

Resumé

A new assemblage of 207 artifacts (probably Bohunician) was collected last autumn by the author and students of the grammar school Integra Brno, in the field of „Čtvrtě“, near Brno-Líšně. The technology is characteristic of the Bohunician industry with a relatively high percentage of blades and with evidence for Levallois technology. Three Levallois points (obr. 6:1, 2, 4) and two Levallois flakes (obr. 6:3, 5), which could be distal fragments of Levallois points, were present in the collection. There are no retouched tools in this assemblage. Almost all artifacts were made from Stránská skála chert, except for eight pieces of local hornstone and ten pieces of spongolite. Two blades were made from radiolarite.

Another smaller collection was found at the Líšeň VII-„Kryčmusy“ site, which is situated about 300 meters in the south-western direction from the Líšeň I-„Čtvrtě“ site. A collection of 18 Bohunician artifacts was collected here last autumn. The only retouched tool in this collection is a combined tool – a carinated endscraper with

Obr. 6: Líšeň I-Čtvrtě. Vybrané artefakty. Fig. 6 Líšeň I-Čtvrtě. Selected artifacts.

two burin blows (obr. 7). Further surveys in the fields around Líšeň are planned for next year. The location of all artifacts will be recorded with a GPS.

Tab. 4: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy. Typy debitage. Tab. 4: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy. Types of debitage.

	Líšeň I	Líšeň VII
jádra <i>cores</i>	19	2
čepele <i>blades</i>	43	3
ústěpy <i>flakes</i>	56	9
fragmenty <i>fragments</i>	89	4
celkem <i>total</i>	207	18

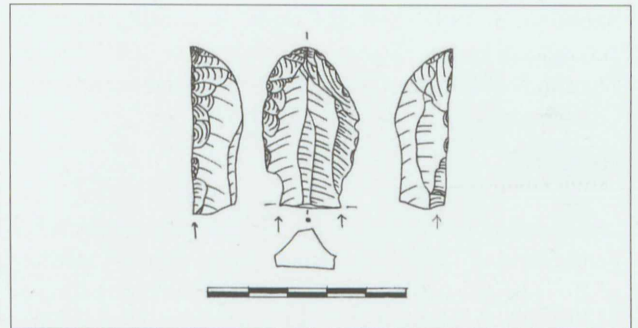
Tab. 5: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy. Zastoupení surovin. Tab. 5: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy. Raw material types.

	Líšeň I	Líšeň VII
rohovec typu Stránská skála <i>Stránská skála type chert</i>	187	13
MJR <i>local cherts</i>	8	2
spongolit <i>spongolite</i>	9	1
radiolarit <i>radiolarite</i>	2	0
rohovcová brekcie <i>breccia</i>	0	1
SGS <i>erratic flint</i>	1	1

BRNO (K. Ú. LIŠEŇ, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Dlouhý kus“. Paleolit. Sídliště. Záchraný výzkum.

V květnu roku 2007 byl proveden záchraný archeologický výzkum v jižním úseku polní tratě „Dlouhý kus“ v souvislosti s budováním obslužné komunikace a inže-

Obr. 7: Líšeň VII-Kryčmusy. Kombinovaný nástroj (vysoké škrabadlo se dvěma rydlými údery). Fig. 7: Líšeň VII-Kryčmusy. A combined tool (a carinated endscraper with two burin blows).

nýrských sítí pro plánovanou zástavbu rodinnými domy. Dotčený prostor ve tvaru nepravidelného lichoběžníku leží na severovýchodním okraji městské části Brno-Líšeň, na mírném jihozápadním svahu, který se zvedá po levé straně horní pasáže bezejmenného pravého přítoku Říčky. Lokalitu, situovanou v nadmořské výšce okolo 345 m, vymezuje na západě silnice do Ochoze, na severu areál hřbitova, na jihovýchodě les a na jihu stávající intravilán. Její přesná poloha je 49°12'58.72" N a 16°42'14.619" E (WGS-84).

Během prohlídky již uskutečněných stavebních výkopů i jejich okolí se podařilo získat z orníční vrstvy celkem 8 kamenných štípaných artefaktů, z nichž tři mají povrch pokryt patinou. Vzhledem k absenci klasifikovatelných nástrojů lze pouze hypoteticky uvažovat o spojitosti patinovaných kusů s okolním bohatým osídlením z počátku mladého paleolitu (srov. Mlejnek 2007; Oliva 1985; Svoboda 1987, 26–27; Škrdla 2000) a zbylých, vyrobených převážně z rohovce ze Stránské skály (za určení děkuji A. Přichystalovi z ÚGV PŘF MU), s neolitickou či eneolitickou komponentou nedalekého hradiska Staré Zámky (srov. Kos 1999; Medunová-Benešová 1964; 1979; Romanovský 1991).

Michal Přichystal

Literatura

- Kos, P. 1999: Brno-Líšeň (okr. Brno-město), *Přehled výzkumů 40* (1997–1998), 207.
- Medunová-Benešová, A. 1964: Eneolitické výšinné sídliště Staré Zámky v Brně-Lišni, *Památky archeologické 55*, 91–155.
- Medunová-Benešová, A. 1979: Srp z deskovitého silexu z eneolitického výšinného sídliště „Staré Zámky“ v Brně-Lišni, *Památky archeologické 70*, 5–20.
- Mlejnek, O. 2007: Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů 48*, 309–310.
- Oliva, M. 1985: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Líšeň (okr. Brno-město, Brno-venkov), *Přehled výzkumů 1983*, 19–21.
- Romanovský, A. 1991: Povrchové sběry na hradišti Staré Zámky v Brně-Lišni v roce 1988 (okr. Brno-město), *Přehled výzkumů 1988*, 78–79.